Türkiye'nin İşlevsel Bölgeleri

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Bölge:** Yeryüzünde belirli özellikler bakımından benzerlik gösteren alanlardır. **Şekilsel bölgeler** tek bir unsurun (iklim, bitki örtüsü, yer şekli vb.) türdeşliğine göre; **işlevsel (fonksiyonel) bölgeler** ise yönetim, planlama, eğitim, sağlık, ulaşım, istatistik gibi hizmetleri düzenlemek için oluşturulur. İşlevsel bölgeler genellikle tek bir merkez etrafında örgütlenir, dinamiktir; önemleri merkezler arası etkileşime ve merkezin büyümesine göre artıp azalabilir.
- **Yönetsel bölgeler:** Sınırları yasalarla belirlenen il, ilçe, köy ve mahalle ile büyükşehir, il ve ilçe belediyeleridir. İl en büyük idari birimdir, merkezî yönetimin taşra teşkilatıdır ve genel yönetiminden **vali** sorumludur. Türkiye'de 81 il vardır; il sayısı zamanla artmıştır.
- **Hizmet bölgeleri (kamu kurumlarının hizmet özelliklerine göre bölgeler):** Karayolları Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri, Meteoroloji, Orman Genel Müdürlüğü gibi kurumlar hizmetlerini bölge müdürlükleriyle yürütür. Her kurumun hizmet türü farklı olduğu için sınırları birbiriyle örtüşmez.
- **İstatistiki bölgeler:** Verileri toplama görevi **TÜİK**'tedir. İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması üç düzeylidir: **Düzey 3** il düzeyinde 81 birim; **Düzey 2** ekonomik, sosyal ve coğrafi yönden benzer illerden oluşan 26 bölge; **Düzey 1** Düzey 2'lerin gruplanmasıyla oluşan 12 bölge.
- **Planlama bölgeleri:** Bölgesel kalkınma politikasının uygulandığı sahalardır. Düzey 2 bölgelerinde kurulan **26 kalkınma ajansı**, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı eş güdümünde kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında iş birliğini destekleyerek bölgeler arası gelişmişlik farklarını azaltmaya çalışır.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

( ) Şekilsel bölgeler tek bir unsurun türdeşliğine göre belirlenir.
( ) Farklı kamu kurumlarının hizmet bölgelerinin sınırları her zaman aynıdır.
( ) Türkiye'de istatistiki verileri toplama görevi TÜİK'e verilmiştir.
( ) Kalkınma ajansları yalnızca özel şirketlere kâr sağlamak için kurulmuştur.

2 Aşağıdaki alanları ait oldukları işlevsel bölge türüyle eşleştiriniz.

1. Muğla ili
2. Devlet Su İşlerinin bir bölge müdürlüğünün sorumluluk alanı
3. Düzey 1 Ege Bölgesi
4. Bir kalkınma ajansının sorumluluk alanı

a) Planlama bölgesi
b) Yönetsel bölge
c) Kamu kurumu hizmet bölgesi
d) İstatistiki bölge

3 Aşağıdakilerden hangisi **şekilsel bölgeye** örnektir?

A) Bir ilin idari sınırları
B) Bir kalkınma ajansının sorumluluk alanı
C) Kızılçam ormanlarının yayılış gösterdiği alan
D) Karayollarının bir bölge müdürlüğü
E) Düzey 2 istatistiki bölgesi

4 Türkiye'de bir ilin genel yönetiminden sorumlu olan kişi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kaymakam B) Muhtar C) Belediye başkanı D) Vali E) Bölge müdürü

5 Boş bırakılan yerleri uygun sayılarla doldurunuz.
İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırmasında Düzey 1'de ..... bölge, Düzey 2'de ..... bölge, Düzey 3'te ise il düzeyinde ..... birim bulunur.

6 Aşağıdakilerden hangisi işlevsel bölgelerin genel özelliklerinden biridir?

A) Yalnızca iklim özelliklerine göre çizilmeleri
B) Genellikle bir merkez etrafında örgütlenmeleri ve zamanla değişebilen dinamik bir yapıya sahip olmaları
C) Sınırlarının hiçbir zaman değişmemesi
D) Hiçbir merkezlerinin bulunmaması
E) Yalnızca doğal unsurlara göre belirlenmeleri

7 Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) temel görevi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kara yollarının yapımını üstlenmek
B) Barajları işletmek
C) Hava tahminleri yapmak
D) Orman yangınlarını söndürmek
E) Ülkeye ait istatistiki verileri bilimsel yöntemlerle düzenli olarak toplamak ve yayımlamak

8 Kalkınma ajanslarının kuruluş amacı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kamu, özel sektör ve sivil toplum iş birliğini geliştirerek bölgesel gelişmişlik farklarını azaltmak
B) İllerin sınırlarını belirlemek
C) Nüfus sayımlarını yapmak
D) Askerî hizmetleri düzenlemek
E) Dış ticarette gümrük vergisi toplamak

9 Bazı kamu kurumlarının ülkeyi kendi hizmet bölgelerine ayırmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hizmetlerin her yere daha düzenli, hızlı ve denetimli biçimde ulaştırılması
B) Kurumların birbirleriyle yarışması
C) İl sayısının azaltılması
D) Nüfusun belirli bölgelerde toplanması
E) Doğal bölgelerin korunması

10 Türkiye'de Düzey 2 istatistiki bölgelerinde kurulmuş olan kalkınma ajanslarının sayısı kaçtır?

A) 7 B) 12 C) 26 D) 40 E) 81

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Farklı kamu kurumlarının hizmet bölgelerinin sınırlarının birbiriyle örtüşmemesinin nedenleri ile ilgili;
I. Her kurumun hizmet türünün ve ihtiyaçlarının farklı olması
II. Bazı hizmetlerin akarsu havzası, dağlık alan gibi doğal koşullara göre planlanması
III. Bütün kurumların aynı sınırları kullanmak zorunda olması
verilenlerden hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

12 Devlet Su İşlerinin bölge sınırları çizilirken il sınırlarından çok akarsu havzalarının dikkate alınmasının en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Havzaların nüfusunun eşit olması
B) Akarsuların il sınırlarını hiç kesmemesi
C) Havzalarda sanayinin bulunmaması
D) Barajların, sulamanın ve taşkın korumanın havza bütünlüğü içinde planlanması gerekmesi
E) Kurumun istatistik toplama görevi olması

13 Türkiye'de il sayısının zaman içinde artmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ülke yüz ölçümünün genişlemesi
B) Nüfusun azalması
C) Coğrafi bölge sayısının artması
D) Belediyelerin kaldırılması
E) Nüfusu ve önemi artan ilçelere kamu hizmetlerinin daha yakından ulaştırılması ihtiyacı

14 Aşağıdakilerden hangisi bir **yönetsel bölge** değildir?

A) Bir il
B) Karayolları Genel Müdürlüğünün bir bölge müdürlüğü
C) Bir ilçe
D) Bir büyükşehir belediyesinin sınırları
E) Bir köy

15 İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırmasının oluşturulma amaçlarından biri aşağıdakilerden hangisidir?

A) İllerin idari sınırlarının kaldırılması
B) Deprem bölgelerinin belirlenmesi
C) İklim tiplerinin sınıflandırılması
D) Seçim bölgelerinin oluşturulması
E) Bölgesel istatistiklerin toplanması ve Avrupa Birliği istatistikleriyle karşılaştırılabilir hâle getirilmesi

16 Şekilsel bölge ile işlevsel bölge arasındaki temel fark aşağıdakilerden hangisidir?

A) Şekilsel bölgelerin her zaman bir merkezi vardır.
B) Şekilsel bölge bir unsurun benzerliğine, işlevsel bölge ise hizmet ve faaliyetlerin örgütlenmesine göre belirlenir.
C) İşlevsel bölgeler yalnızca doğal unsurlara göre çizilir.
D) Şekilsel bölgeler yasalarla belirlenir.
E) İkisi arasında hiçbir fark yoktur.

17 Kamu kurumlarını, hizmet bölgeleri aracılığıyla yürüttükleri temel hizmetlerle eşleştiriniz.

1. Karayolları Genel Müdürlüğü
2. Devlet Su İşleri
3. Meteoroloji Genel Müdürlüğü
4. Orman Genel Müdürlüğü

a) Hava tahmini ve meteorolojik gözlem
b) Ormanların korunması ve işletilmesi
c) Kara yollarının yapımı ve bakımı
d) Baraj, sulama ve taşkın koruma

18 Bir işlevsel bölge merkezinin etki alanının zamanla genişlemesine en çok aşağıdakilerden hangisi yol açar?

A) Merkezin büyümesi ve çevresiyle ulaşım bağlantılarının güçlenmesi
B) Merkezin nüfusunun azalması
C) Merkezdeki hizmetlerin kapatılması
D) Ulaşım yollarının kapanması
E) Çevre yerleşmelerle ilişkilerin kesilmesi

19 Şemada Türkiye'deki istatistiki bölge sınıflandırması gösterilmiştir.
Soru işaretiyle gösterilen yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

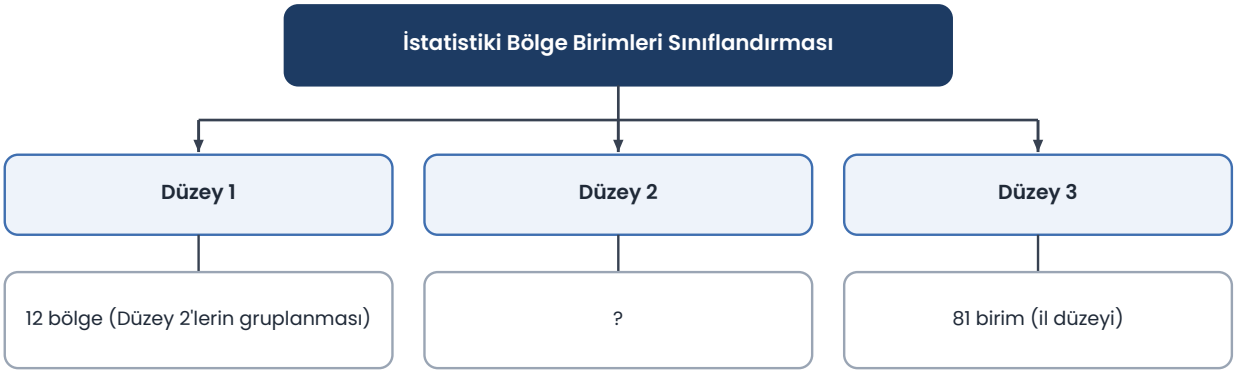

A) 7 bölge B) 12 bölge C) 81 bölge D) 26 bölge E) 3 bölge

20 Yaşadığınız ilin/ilçenin ait olduğu **üç** farklı işlevsel bölge türünü birer örnekle yazınız.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Bir ildeki büyük bir eğitim ve araştırma hastanesi, çevredeki beş ilden de hasta kabul etmekte ve bu illerin sağlık personelinin eğitimini üstlenmektedir.
Bu durumla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Hastanenin etki alanı ilin idari sınırlarıyla aynıdır.
B) Bu il, sağlık hizmeti bakımından sınırları il sınırını aşan bir işlevsel bölgenin merkezidir.
C) Bu durum şekilsel bir bölgeye örnektir.
D) Çevre illerin sağlık hizmeti almasına gerek yoktur.
E) İlin nüfusu çevre illerden kesinlikle azdır.

22 Kartlarda beş kurgusal kentin sahip olduğu bazı hizmetler verilmiştir.
Bu kentlerden hangisinin birçok kamu kurumunun **bölge merkezi** olma olasılığı en yüksektir?

K	L	Z	M	N
İlçe merkezi; devlet hastanesi, lise	İl merkezi; devlet hastanesi, meslek yüksekokulu	Büyükşehir; havalimanı, 3 üniversite, bölge hastanesi, 9 kurumun bölge müdürlüğü	Kasaba; sağlık ocağı, ortaokul	İl merkezi; üniversite, devlet hastanesi

A) Kent Z B) Kent K C) Kent L D) Kent M E) Kent N

23 İstatistiki bölgelerle ilgili;
I. Düzey 2 bölgeleri ekonomik, sosyal ve coğrafi yönden benzerlik gösteren illerden oluşur.
II. Düzey 1 bölgeleri, Düzey 3 birimlerinin küçük parçalara bölünmesiyle oluşturulmuştur.
III. Düzey 3 bölgeleri il düzeyindedir.
yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) I, II ve III

24 Türkiye'deki il düzeyindeki 81 istatistiki birim ile 26 Düzey 2 bölgesi dikkate alındığında bir Düzey 2 bölgesinde ortalama yaklaşık kaç il bulunur?

A) 1,5 B) 2,2 C) 3,1 D) 6,8 E) 12

25 Aşağıdakilerden hangisi bir kalkınma ajansının yürüttüğü faaliyetlere örnektir?

A) Bir ilçenin sınırlarının değiştirilmesi
B) Nüfus sayımının yapılması
C) Devlet yolunun asfaltlanması
D) Hava durumu tahminlerinin yayımlanması
E) Bölgedeki bir kadın kooperatifine yöresel ürünlerini paketleyip pazarlaması için mali ve teknik destek verilmesi

26 Aynı ilin, Karayolları açısından bir kentteki bölge müdürlüğüne, Devlet Su İşleri açısından ise başka bir kentteki bölge müdürlüğüne bağlı olması aşağıdakilerden hangisini gösterir?

A) İl sınırlarının her yıl değiştiğini
B) İşlevsel bölge sınırlarının hizmetin türüne göre değiştiğini
C) Şekilsel bölgelerin yasalarla belirlendiğini
D) Kurumların aynı merkezden yönetildiğini
E) İlin hiçbir bölgeye bağlı olmadığını

27 Bölge kavramıyla ilgili;
I. Bölge sınırları, bölgenin oluşturulma amacına göre değişir.
II. Bir yer aynı anda birden fazla bölgenin parçası olabilir.
III. İşlevsel bölgelerin önemi, merkezler arasındaki etkileşime bağlı olarak artıp azalabilir.
yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

28 Nüfusu hızla artan bir ilçenin il yapılmasının kısa ve orta vadede yol açması **beklenmeyen** durum aşağıdakilerden hangisidir?

A) Valilik ve il müdürlüklerinin açılması
B) Kamu hizmetlerine erişimin kolaylaşması
C) Yeni ilin nüfusunun hızla azalması ve kamu hizmetlerinin uzaklaşması
D) Kentte yeni iş imkânlarının doğması
E) Çevre köy ve ilçelerle ilişkilerin artması

29 "Mekânsal gelişim farklılıklarını azaltmak ve az gelişmiş alanların sosyoekonomik kalkınmasını sağlamak amacıyla belirlenen, bölgesel kalkınma politikalarının uygulandığı sahalardır."
Bu açıklama aşağıdaki bölge türlerinden hangisine aittir?

A) Şekilsel bölge
B) Yönetsel bölge
C) İstatistiki bölge
D) Planlama bölgesi
E) Kamu kurumu hizmet bölgesi

30 Bir ülkede kamu hizmetleri hiçbir bölümleme yapılmadan yalnızca başkentteki merkezden yürütülseydi ortaya çıkabilecek **iki** sorunu yazınız.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**